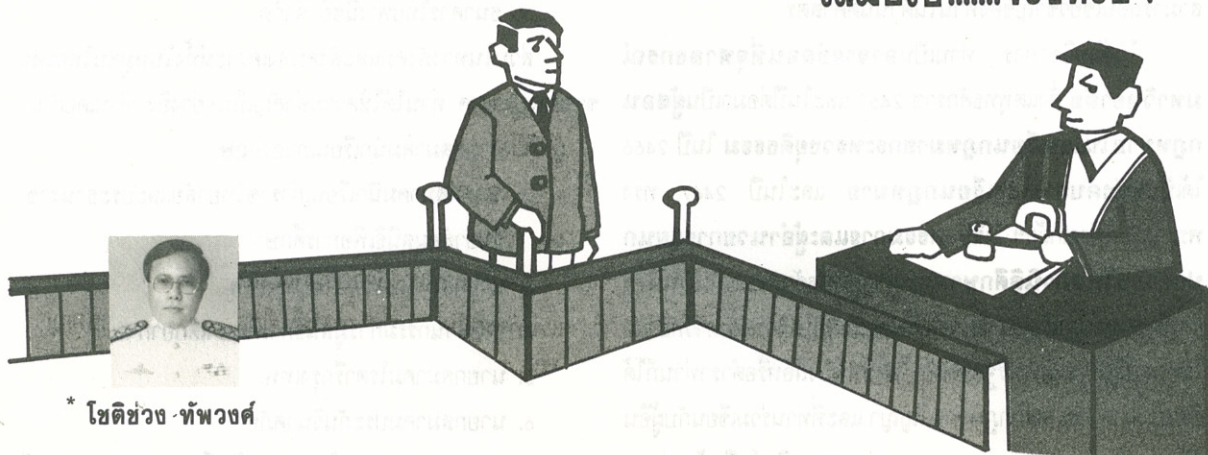

กฎหมาย ใกล้ตัว

ลูก

จะต้องใช้นามสกุลของพ่อ
เสมอไป.....จริงหรือ ?

* โชติช่วง ทัพวงศ์

ตอนเย็นวันหนึ่งของเดือนสิงหาคม ขณะที่ผมนั่งรอเวลาจะสอนหนังสืออยู่ที่ใต้ร่มไม้ภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย ก็เห็นสมชาย ศิษย์ซึ่งเคยเรียนมากับผมเมื่อเทอมที่แล้วเดินผ่านมา สมชายมีสีหน้าเหมือนกับคนมีทุกข์ร้อน ผมตั้งใจจะทัก ก็พอดี สมชายหันมาเห็น เขาจึงยกมือขึ้นไหว้แล้วเดินเข้ามานั่งคุยด้วย

“อกหักหรือ ดูหน้าตาไม่สบายเลยนะ” ผมทัก

“ไม่หรอกครับ ผมกับแฟนยังรักกันมาก” สมชาย ตอบแล้วนั่งอิงไปพักหนึ่ง ก่อนที่จะพูดว่า “ผมไม่สบายใจเรื่องคุณพ่อของผม ผมขอปรึกษาอาจารย์ได้ไหมครับ”

“ได้สิ ว่ามาเลย”

“คือว่า.....คุณพ่อของผมจะไม่ใช้นามสกุลเดิม แต่จะตั้งนามสกุลขึ้นใช้ใหม่ โดยอ้างว่าดวงชะตามาแล้ว หมอบอกว่านามสกุลไม่ถูกโฉลกกับงาน ตำแหน่งหน้าที่จึงไม่ก้าวหน้า จะต้องเปลี่ยนนามสกุลใหม่ คุณพ่อก็เชื่อ และจะให้ผมใช้นามสกุลใหม่ด้วย แต่ผมอยากใช้นามสกุลเดิมซึ่งเป็นของคุณปู่ อย่างนี้ผมจะไม่ใช้นามสกุลใหม่ของพ่อได้หรือไม่ครับ”

ผมได้ฟังแล้วก็รู้สึกงง ๆ กับความเชื่อที่แปลก ๆ ของคุณพ่อสมชาย แต่ก็พอมองเห็นทางออกของสมชายได้ จึงกล่าวกับสมชายว่า

“เอาละไม่ต้องกังวลใจ อาจารย์รู้ข้อเท็จจริงแล้วว่า สมชาย ใช้นามสกุลของคุณพ่ออยู่แต่ต่อมาคุณพ่อจะเปลี่ยนนามสกุล โดยไปขอตั้งนามสกุลใหม่ ก็มีปัญหาว่า สมชายจะต้องเปลี่ยนนามสกุลของตนเองไปใช้นามสกุลใหม่ของคุณพ่อด้วยหรือไม่ อาจารย์จะอธิบายหลักกฎหมายในเรื่องนี้ให้ฟัง.....

แล้วผมก็อธิบายว่า.....โดยหลักแล้ว บุตรได้รับชื่อสกุลสืบเนื่องมาจากบิดา คือมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลของบิดาได้โดย โดยไม่ต้องตั้งชื่อสกุลขึ้นใหม่

แต่การใช้ชื่อสกุลของบุตรนั้นไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดบังคับให้บุตรต้องใช้ชื่อสกุลของบิดา และเรื่องการใช้ชื่อสกุลของบิดา มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1561 บัญญัติเป็นหลักไว้ในวรรคแรกว่า “บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา” และบัญญัติไว้ในวรรคสองว่า “ในกรณีบิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา” การพิจารณาว่า มาตรา 1561 นี้หมายความว่า

ว่าอย่างไร และเป็นบทบัญญัติบังคับให้บุตรต้องใช้ชื่อสกุลของบิดา มารดาหรือไม่

ก็ต้องให้ศาลเป็นองค์กรที่ตีความและวางหลักไว้

กรณีตามปัญหาของสมชายมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1283/2522 ตีความมาตรา 1561 และวางหลักไว้ชัดเจนแล้ว ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า

มาตรา 1561 เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่บุตรที่จะใช้ชื่อสกุลของบิดา และเมื่อไม่ปรากฏว่าใครเป็นบิดา บุตรก็มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดาได้ กรณีไม่ใช่บทบัญญัติบังคับ ให้บุตรต้องใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา บุตรจึงอาจไปขอใช้ชื่อสกุลของบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาได้ หรือจะตั้งขึ้นเองใหม่ก็ได้

ดังนั้น คำตอบของสมชายก็คือ เมื่อพ่อเปลี่ยนนามสกุลโดยขอตั้งนามสกุลใหม่ สมชายไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนนามสกุลเดิมไปขอใช้นามสกุลใหม่ของพ่อ...

“เป็นอย่างไรบ้าง ได้คำตอบในปัญหาที่ติดกังวลหรือยัง”

“ได้แล้วครับอาจารย์ ผมจะได้ใช้นามสกุลของปู่ผมต่อไปตามเดิม ไม่ต้องเปลี่ยนไปใช้นามสกุลใหม่ของพ่อ เพราะมันอาจจะไม่ถูกใจลูกกับการเรียนของผม จนผมเรียนไม่จบก็ได้ครับ”

“อ้อ! อาจารย์ครับ ผมมีปัญหาสำคัญอีกข้อหนึ่ง คือว่า... ถ้าผมต้องแต่งงานกับแฟนผมแล้วแฟนผมเขาไม่ยอมใช้นามสกุลของผม ผมจะบังคับเขาได้หรือไม่ครับ...”

“แห่ม! ปัญหาจริง ปัญหาที่ถามนี้ถ้าจะตอบคงต้องว่า ก็นายว วันนีถึงเวลาสอนแล้วอาจารย์ขอผลิตไปวันหน้านะ ขอตัวไปสอนก่อนละ”

“ครับ สวัสดีครับอาจารย์”